ANY VIII Sabadell 5 d' Agost de 1894. NÚM. 369

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.
Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. . . . . 2 rals al mes.
Fora. . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . 0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.

Xampany Catalá de la acreditada marca **CODORNIU** de San Sadurní de Noya.
Se ven en las confiterías de Pere Fonalleda, «La Confiansa» de Vila jermans, Rosendo Crous, Joseph Garriga, en la droguería de Joseph Formosa y en las principals fondas.

UN ACTE IMPORTANT DEL CATALANISME.

De tal pot calificarse 'l que tingué lloch lo passat dimecres al vespre en los salons del benemérit Centre Catalá d' aquesta ciutat ab motiu d' obrir lo plech del autor premiat en lo «Concurs Regionalista» y donar lectura de la «Cartilla Catalanista» que meresqué 'ls honors d' esser elegida pel Jurat, com á mereixedora del premi ofert pel «Centre» d' entre las catorze composicions qu' en honrorosa lluyta s' disputaren la victoria.

Yndudtablement que dels actes celebrats per la patriótica Associació sabadellenca cap altre, en tota sa llarga llista, revesteix la importancia del qu' anem á resenyar, ja per la alta significació qu' encloú dintre del catalanisme militant, com per los resultats pràctichs y positius que del mateix pot esperarsen.

Y dihém aixó perque no s' amaga á nostres ulls l' ignorancia d' una gran part del nostre poble, dels alts fets de la historia pátria, de si prou gloriosos pera ferla gran y digna del major respecte per part dels seus fills, que massa olvidadissos, desconeixen fins aquells punts mes rudimentaris de la historia de sa pátria faltant á un dels debers mes fonamentals de tot bon patrióta.

Tenint aixó en compte y posant á la práctica un dels acorts presos

per la segona Assamblea de la «Unió Catalanita» celebrada á Reus, lo Centre cregué de gran importancia obrir un Concurs y oferir un premi al qui ab mes concisió y claretat dotés al catalanisme d' un compendi, que basantse en la história pátria posés en clar lo capitul d' agravis y expoliacions de que ha sigut víctima Catalunya, y las revindicacions que son precisas pera arrivar á lo que aspira lo catalanisme, aixó es, á la completa regeneració política, administrativa, social y económica etc. de nostra estimada pátria catalana. Y si hem de jutjar per la manera clara y concisa, abundant en datos históricns, de gran valúa, ab que 's desantrrotlla la cartilla premiada, no tenim lo mes petit dupte que s' haurá lograt l' obgecte desitgat, sobre tot si com tenim entés se fá de dit trevall, una grosa tirada d' exemplars, que permeti esser repartit per totas las comarcas, ciutats, pobles y vilas de Catalunya, fins en sos mes amagats llogarets y masias.

Fetas aquestas lleugeras digressions entrarém á resenyar l' acte objecte d' aquestas ratllas sentint no poguer disposar del espay necessari para fer'ho ab tota la extenció que per sa importancia 's mereix.

A dos quart de deu del vespre pasaren á ocupar la presidencia los individuos del Jurat presidits per lo fervent catalanista y eminent poeta don Angel Guimerá, y varis representants d' associacions catalanistas.

Lo saló d' actes del «Centre Catalá» donava bó de veurer. Plé de gom á gom d' una distinguida concurrencia, en la que hi figurava lo mes selecte de nostra societat y un escullit aplech de escayentas senyoretas que acabavan de donar relleu al hermós cuadro que presentava.

Oberta la sessió per lo president del «Centre,» lo senyor Guimerá doná lectura d' un magistral discurs, alussiu al acte, que com tots sos travalls de propaganda catalanista, fou mereixedor dels entussiastas aplausos de la concurrencia; no l' estractém per que lo donaran á conexer íntegro als nostres abonats.

Tot just acabat l' esclat d' aplausos tributats al mestre Guimerá, lo senyor Capmany doná lectura de la memoria reglamentaria.

En dit travall després de posar de relleu la evolució operada en lo renaixement de Catalunya que gradualment ha passat del terreno literari al politich, senyala lo senyor Capmany la necessitat de concursos de carácter regionalista, al estil del celebrat pel «Centre,» en quin se demanin temas, ahont se desentrrotllin ab mes ó menos extenció segons siga sa importancia, los punts mes capitals del programa del catalanisme, en sas diversas manifestacions, com á medi mes conduhent y práctich pera arrivar en menos temps al logro de las legitimas aspiracions de Catalunya.

Basantse en que la major part del nostre poble desconeix per complert los fets mes rudimentaris de la história de Catalunya, vulnerada per mentideras históries, escritas en forastera llengua, demostrá la necesitat de que 's popularisin tota mena de travalls que, com lo premiat, servirán de gran ilustració al poble catalá y determinará en éll la ferma

convicció de reconquistar las usurpadas grandesas que s'admiran y anyoran en los fulls gloriosos de la história pátria.

Després d' extendres en altras várias consideracions de carácter patriótich entra de plé á donar compte del veredicte del Jurat.

Manifestá que de las catorze composicions rebudas li hauria sigut difícil al Jurat donar son veredicte, donchs totas resultaren admissibles y dignas de mencionarse. Feu constar qu' en totas hi regna una perfecta unitat de criteri, notantshi que sos autors inspirats per un mateix sentiment hi han marcat la comunitat d' ideas que sense discordancias sustentan los catalanistas, podent considerarse germans casi tots los travalls rebuts per son plan condensació y desenrotllo.

Aixó no obstant lo Jurat se decidí per la que responguent ab mes concisió y claretat als fins de la convocatoria, contenia además una brillant defensa de la llengua, literatura, arts, ciencias y carácter general de Catalunya, que acaban d' arrodenirla, essent votada per unanimitat.

Seguidament se procedí á la obertura del plech del autor premiat, resultant ser'ho los senyors don Enrich Prat de la Riva y don Pere Muntanyola, quins noms foren saludats ab una forta é interminable salva d' aplausos.

Lo senyor Prat de la Riva fou qui donà lectura de la Cartilla que meresqué mostras d' aprobació en molts de sos passatges y forts y aplaudiments al acabar, demostrant la concurrencia l' acert del Jurat al concedirli 'l premi. Aixó 'ns escusa de cap altre elogi d' aquest nutrit y ben pensat ravall de propaganda que com hem dit avans está destinat á donar bons fruyts á la causa del catalanisme.

Finalisá l' acte ab un breu discurs del President del Centre Catalá, don Modest Durán, que sa curta extensió nos permet publicarlo com á final d' aquesta resenya.

Are sols nos resta felicitar calorosament al «Centre Catalá» per sa patriótica iniciativa y també, ab tota la efusió de la nostra ánima, als senyors Prat de la Riva y Muntanyola, per son travall, digne baix tots conceptes, de la honrosa distinció que ha merescut.

Breu parlament de gracias del President del Centre Catalá, don Modest Durán, en l' acte de la lectura de la Cartilla Catalanista *premiada en lo Concurs regionalista obert per dit Centre.*

A no ser los debers que 'l cárrech m' imposa no m' aixecaria á interromper ab mas pobras paraulas l' armónich concert de sentiments veradament regionalistas exclatats desde 'l comens d' aquesta festa. Mes la veu del *Centre Catalá* no pot deixar de sentirse tant sols siga pera agrahir coralment com ho faig jo en son nom desde 'l fons de la meva ánima, á la

dignísima Junta Permanent de la «Unió Catalanista» que tan galanament s' ha prestat á sancionar ab sa autoritat reconeguda las nostras iniciativas, aixís com als entussiastas escriptors catalans que han respost carinyosament á la crida del *Centre*, y á vosaltres sabadellenchs qu' acabeu de coronar la obra afeginthi á la sanció oficial l' aplauso popular, precursor del qu' ha de mereixer, ajudant Deu, de tots los fills de Catalunya.

Si era hora de que Catalunya tingués recopilats degudament en unas quantas páginas, claras y contundents, fins per los infants d' avuy, qu' han de ser al fi y al cap los homes de demá, tots los agravis rebuts per nostra terra y las aspiracions que son major grau d'explendor poden conduhirla, no soch pas jo qui ha de manifestar'ho; parli per mi la vostra conciencia, com la nostra, enamorada de las bellas costums, sábias lleys y santas tradicions de nostra benvolguda Catalunya y ab lo vehement desitg de llegar á las vinentas generacions un per un, en aplech monumental, los drets seculars é inolvidables que tant enaltiren en los temps de sa llibertat, avuy tan anyorada lo nom sempre estimat de la honorable terra catalana.

Per aixó lo *Centre Catalá*, amant sempre de tot quan puga esser profitós pera 'l be moral ó material de Catalunya, iniciá la idea d' aplegar en una petita Cartilla tot quant constitueix la reivindicació de nostres drets, en mal hora arrebassats per la rahó de la forsa, junt ab lo capitul d'agravis y expoliacions de que hem sigut víctims, fent que sápiga tothom la rahó qu'assisteix en sa protesta als fills d'aquesta terra, sempre generosa, sempre magnanima, fins ab los mateixos que tant vilment l' agarrotaren per l' espatlla.

Falta are no mes popularisar aquesta Cartilla catalanista, que ha de ser la doctrina del amor patri, per tots los cantons de nostra terra; ferla arribar á las ciutats populosas, á las vilas rialleras, als pobles de montanya y de la costa, per llogarets y masías y per tot arreu hont visqui una familia tant sols, rebrot al fi y al cap de la gran familia catalana; que 's desvetllin los catalans d' una vegada al recort de son passat y á la esperansa de son pervindrer. Y aquesta es senyors la tasca que avuy comensa á empendrer lo *Centre Catalá*.

Deu l' ajudi en sa patriótica obra desvetlladora de adormidas energías pera que en temps no llunyá lo reviscolament regionalista iniciat ja avuy per tota Espanya, siga prou decidit y prepotent, pera donar l' última empenta á la decrepita y corrumpuda centralisació actual, engendradora de totas las vergonyas y miserias que 'ns afligeixen.

HE DIT.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo conflicte entre l' ajuntament de Zaragoza y 'l capitá general d' aquell districte, s' ha terminat tal com s' haurian de resoldrer tots los assumptos si 'ls contribuyents tinguessin una mica de vergonya.

Lo destarotat gobern Moret-Sagasta que comensá per donar la rahó al general Bargés, continuá pera no donarla á ningú volguent quedarse la nou per ell y pels altres las esclofias, no ha tingut mes remey que ajupirse á la voluntat unánim de tot un poble que no consent que se 'l trepitgi ab tanta injusticia.

Y heus aquí com en l' espay de quatre dias, nos hem trobat ab que l' Aguilera, desautorisa á'n Lopez Domínguez, aquest fa lo mateix á en Moret, y lo general Bargés, avuy felicitat y ajudat, demá desamparat per son superior gerárgich, presenta la dimissió al mateix temps que la retira l' Ajuntament de Zaragoza, y sense esperar resposta de Madrid, dirigeix una alocució de despido á l' exercit de son mando, sortint de la capital d' Aragó ab tota la frescura al mateix temps que voltat de la mes *espantosa soledad.*

No s' ha vist pas anarquia mes escandalosa que la que regna entre 'ls nostres gobernants.

Llástima de lleys contra l' anarquisme que no pugan esser aplicadas contra aqueixos senyors que ab sas barrabassadas anárquicas de mala mena acaban d' atiar lo foch que sent la part mes exaltada del poble y menys instruida, al veurer las injusticias de dalt, quant justament tindria d' esser lo lloch hont deuriam tots buscarhi dignes exemples.

Lo senyor Cánovas, en una d' aqueixas conversas entre periodistas, tan de moda durant l' istiu, ha manifestat lo sentiment que li ha causat lo veurer com los periodichs han donat tanta importancia al viatge de don Jaume de Borbón, contribuint aixis al exaltament de las ideas tradicionalistas, sobre tot en las Bascongadas, ahont hi trovan tants partidaris las teorias de D. Cárlos.

Y lamentant lo fet, renyant especialment als diaris de la seva colla que han incorregut en la grave falta condempnada per son pastor y mestre, se condol lo senyor Cánovas de que siguin tan arreladas en aquell pays las ideas tradicionalistas, en aquestos temps de llibertat, de parlamentarisme y d' esperit modern en tots los rams de la cosa pública.

No som pas nosaltres los defensors dels partidaris del carlisme, que com á tots los partits actuals hem combatut sense contemplacions de cap classe, pero no ha pogut menos que fernos exclafir una bona riallada la solemne barbaritat sortida de la boca d' un tan gran estadista.

¿Que no sap per ventura lo senyor Cánovas que la llivertat d' avuy purament individual no es mes qu' una farsa ó una llicencia escandalosa, que 'l parlamentarisme es una comedia ridícula y pesada á qual sombra 's cometen las mes tremendas injusticias; y que l' esperit modern á que 's refereix, al menos aquí Espanya no es altra cosa que la *yernocracia,* la influencia doméstica, la centralissació absurda, la administració corrompuda, l' absolutisme personal de quatre desvergonyits, l' expedienteig vergonyós y tot aixó acompanyat de las irregularitats, robos, desfalchs y miserias que acaban ja d' omplir á curull la copa de la paciencia pública?

Y tot aixó li dol al home d' Estat que no estimi y venera lo poble basch, fins avuy

regit honradament per lleys sábias y justas, ab administració modelo, ab patriarcals costums y hábits de travall y estalvi?

Senyor Cánovas, una cosa es criticar y condempnar la existencia d'un partit al fi y al cap ab los mateixos defectes d' origen que tots los altres y ab l' agravant encara de portar al seu darrera los horrors d' una guerra civil, y altra cosa es pretendrer ab sos planys de lliberal á la moda agarrotar las verdaderas llibertats d' un poble pera donarli en cambi las embrutidoras y denigrants del centralisme estúpit qu' avuy impera.

Si en aquexos plans de gobern está concentrada sa experiencia y capacitat d' estadista, valent personatge nos va resultant lo *jefe ilustre* del partit qu' hauria de ser la salvaguarda dels interessos morals y materials del Estat espanyol.

—

Sogons noticias rebudas á Madrid s' ha declarat lo cólera á Marsella.

Al mateix temps, s' ha declarat també y mes oficialment encara, un altre cólera á Espanya.

Lo cólera del *momio sanitario* com ja se 'l titula per Madrid consistent en las gangas, sous, y empleos dels amichs ministerials que mes ho necessitan, pera anar á montar los llatsarets, furnigacions y demes molestias y contratemps ab que s' amohinan als passatgers mentres los amichs y *paniaguados* ad los sous sanitaris se diverteixen per los punts de banys que més los hi acomoda.

Aquesta es una altra de las ventatjas de la política actual.

De tot sab treure such mentres siga pera que se 'n aprofitin los servils aduladors ó 'ls recomanats per influencias á quinas res pot negarse.

LO CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

—

Aquesta societat, que es lo resultat de la abrassada de germanó entre las antigas «Associació catalanista d' excursions científicas y la Associació d' excursions catalana,» es una de las corporacions que demostran mes activitat dins del catalanisme.

Son los seus socis entussiastas admiradors de las glorias y de las cosas de la terra catalana, y no 's cansan de admirarlas y de ferlas admirar sempre y quant los hi es possible. Ells, com mols altres, han comprés que per estimar á Catalunya s' ha de conéixerla en totas sas bellesas y particularitats ja artísticas, ja naturals, ja morals, y per aixó visitant totas las encontradas de nostra pátria recullint las tradicions, anotant los ditxos y supersticions, escorcollant los arxius de las rectorias, ajuntaments y casas payrals, fotografiant y dibuixant monuments, calcant lápidas, etc. y descubrint á voltas joyas del art arreconadas, pera després del modo mes desinteressat, portar tots aquets datos al mercat intelectual de nostres artistas, literats é historiadors, regalántloshi gojosos lo fruyt dels seus afanys, pera major gloria y explendor de la pátria catalana.

Quan s' observa la obra dels excursionistas catalans se comprén lo que pot la fé y l' entussiasme per la idea gran y noble d' aspirar á la regeneració de la pátria nadiva, quan aquesta ha vist y veu menyspreuhada sa gloriosa historia y poch menys que abandonadas las artísticas fitas de son

passat. Se reuneixen un aplech de catalans decor, y pagant la cantitat d' una pesseta al mes, sostenen lo nirvi del excursionisme, pero no 's vulgui saber los equilibris y 'ls esforsos que s' han fet y 's fan per portar endavant sa tasca.

Empresas com la que portan entre mans los excursionistas son superiors a las forsas d' uns quants individuos y aixís ho han comprés las demés nacions que, tenint en compte lo profit general que 'n reportan, las han subvencionat degudament, donantloshi lo necessari pera ferlas ab lo degut lluhiment.

Los catalans no podém esperar res del Estat espanyol. Aquest en tot cas sols dona autorisacions pera minar d' arrel un monument del art catalá tan gradiós com lo monastir de Poblet, als que ilusoriament buscan gerras d' or y pedrerias y puguin enrunarlos mes aviat, ó be derrotxa 'ls diners de las regions espanyolas protegint á n' aquesta colla de vividors que l' han de ajudar á sostenirse d' un modo que fa caure la cara de vergonya á tot bon ciutadá. Prou feyna tenen, atrafegats com están en discutir las mesquinesas de la política centralista, pera que s' ocupin de nostra historia, de nostras arts, de nostre saber popular y de nostres monuments, coneixements que totas las demés nacions procuran que sos fills los hi estudihin; aqui sols se mira ab cuydado lo afavorir á tal ó qual personalitat, á tal ó qual comité ó *cassino* que pugui influir en la elecció de determinat diputat ó ajuntament ó pugui facilitar la realisació de lucratius negocis.

Lo que no s' comprén es que nostras diputacions y ajuntaments, compostos de fills de Catalunya, no 's preocupin una mica més dels esforsos que fan certas corporacions y no dediquin ni una miserable cantitat pera afavorir ja directa, ja indirectament aquesta mena de travalls que son honra de nostra terra y molt menos se comprén quan á voltas ho han fet per algunas corporacions que no poden presentar al públich més que lo pompós del nom que ostentan.

Y que si ho fessin s' obtindrian bons resultats, no hi ha més que consi derar lo que ab sas propias forsas han fet los excursionistas.

En lo ram científich han publicat volums com lo *Catàlech de la flora de la vall de Núria* del soci Joseph Vayreda, l' *Estudi hidrológich del Montserrat* del soci Josepg Ignasi Ursul, l' *Estudi de toponomastica catalana* del soci Salvador Sampere y Miquel y en lo ram artístich cinch albums: de Montserrat, de Santas Creus, de Poblet, de Ripoll y 'l Pintoresch monumental de Catalunya. Han publicat dos explendits *Anuaris* y cinch volums de *Memorias* que son un arsenal de travalls de tota mena y una biblioteca folklórica composta del volums següents: «Llamps y temporals», «Botánica popular» y «Meteorologia y agricultura populars» del soci Cels Gomis, «Cuentos populars catalans» del soci Francisco de S. Maspons y Labrós, «Ethología de Blanes« del soci Joseph Cortils y Vieta y una «Miscelánea folklórica» per varis socis.

S' han publicat també la interessantíssima colecció Guias-itinerarias

de Catalunya següents del soci Arthur Osona: la del Montseny y sas derivacions, la del Alt Plá de Barcelona y Baix Vallés la del Vallés superior; la de la serra de la Costa de Llevant ó del Besós al Tordera; la de las serras de Ponent; la de las serras de Collsacabra als Pirineus ó del Fluviá al Ter; la de Montserrat á la Segarra y Camp de Tarragona y ara darrerament la del Llussanés, Pirineus, Cerdanya y Andorra.

Publica també un Butlletí trimestral ahont se dona compte de tots los actes de la corporació, com son vetlladas, conferencias y resultat de las escursieos que continuament tenen lloch.

Actualment está celebrant una série d' exposicions en lo saló de la *La Vanguardia* que son una proba pública de lo que hem dit.

Allí s' han exposat y s' exposan travalls tan interesants com una colecció de facsímils en colors y or de celebradas taulas góticas, de las pinturas murals de la capilla de Pedret (Berga), una notable colecció de 150 artístichs capitells dels claustres de Sant Cugat del Vallés, de Santa María del Estany y Sant Martí del Canigó, travalls fets ab delicada minuciositat per lo soci Macari Golferichs; una colecció de vistas panorámicas dels Pirineus catalans y aragonesos fetas per lo soci comte de St. Saud en sas atrevidas ascensions; una escullida colecció de artísticas creus de terme fitas del art y de la pietat de nostres antepassats escampadas arreu per tot Catalunya; vistas dels monuments románichs de Sant Benet Frontanyá, Sant Miquel Fluvia, Santa Maria y Sant Miquel de Tarrassa, de Santas Creus, de las catredals de Tortosa, Tarragona, Manresa y Girona; de las riberas del Ebre á Miravet, Benifallet y Benisanet, Xerta y Cardó; de Cardona; Bellpuig, de Tossa, fonts de Llobregat, Montseny, Arambrunyá, Olesa de Bonesvalls, etc., y demés vistas fotográficas de las covas del Tabaco y del Aygua de Camarasa (Lleyda) estudiadas no fa gayre per lo soci l' enginyer don Lluis Marian Vidal.

S' han exhibit també calchs molt ben trets de preciosas laudas sepulcrals y de moltas altras lápidas góticas y romanas de diferents indrets de Catalunya.

Molts més monuments, moltas costums, molts detalls y estudis hi ha á fer á Catalunya, que 'l mercantilisme y la corrent igualataria de l' época fará desapareixer si tots los catalans á una no emprenan ardorosa campanya de conservació ó fem quant menos que 'ns ne quedi un recort perdurable de tots ells.

Lo Centre Excursionista de Catalunya, en lo que li permeten sas modestas forsas fa tot quant li es posible. Ara mateix ha enviat circular á tots los seus delegats escampats per tots los indrets de Catalunya, encoratjantlos a que no s' auturin d' investigar y recullir nous datos de tota mena y 'ls envihin al Centre que Deu mitjansant, aquí s' ordenarán y clasificarán y 'ls douará á llum aixís que 'ls recursos del Centre ho permetin.

Molts d' interessantissima ne te ja en son arxiu que sols esperan po-

derlos donar á la estampa pera que 'ls puguin assaborir los aymadors de las glorias y bellesas de la terra catalana.

P. P. Y R.

EXPOSICIÓ DE BELLAS ARTS

OBERTURA

Pot calificarse de verdadera solemnitat l' obertura de la Exposició local de Bellas Arts que tingué lloch lo dia 2 del corrent mes, segona festa de la nostra patronal.

Acompanyats de la Banda municipal y presidits per l' Arcalde Sr. Durán, se personaren en lo local del «Centre Catalá», lloch de la Exposició, bon número de regidors, á las 11 del matí, hora anunciada pera l' overtura. Los reberen en la porta lo President del Jurat, lo del «Centre» y varis individuos de la Comissió organisadora, arrivant y afegintse al corteig los Presidents de la Cámara de Comers y Gremi agrícola municipal, Sr. Turull; lo de l' Associació de Católichs D. Andreu Serra, lo President del Círcol Sabadellés, Sr. Durán, lo Vis-president de l' Academia de Bellas Arts, Sr. Massaguer, quins, junt ab don Joan Casanovas, varis altres representants d' associacions quals noms no recordém en aquestos moments y 'ls representants de tota la prempsa sabadellenca y corresponsals de periódichs de Barcelona, passaren á ocupar los llochs reservats en l' estrado qual presidencia l' ocupava l' Arcalde que tenia á sa dreta al President del Jurat y á l' esquerra 'l President del «Centre Catalá».

Declarada oberta l' Exposició per l' Arcalde-President, se permeté l' entrada al numerós públich que s' aglopava á la porta y quedá plé de gom á gom lo saló central, en tant que la Banda colocada en lo jardí executá una bonica pessa musical.

S' aixecá 'l President del Jurat, Sr. Bedós, pronunciant un bonich discurs en lo que feu entreveurer los avensos que en las arts está fent nostra ciutat, demostrant eloquentment la necessitat de que las arts hi brillin pera fer explendent l' aureola que sobre nostra industria s' exten y recomenant que la mateixa protecció que fins are s' ha donat als novells artistas continui ja que 'ls resultats práctichs no s' han fet esperar gens, com ho probava l' actual exposició, que apesar de 'l poch temps que ha-

bían disposat los artistas, s' habían presentat 176 obras y algunas d' ellas molt recomenables. Acabá felicitant al Centre Catalá per l' hostatge que había donat als artistas, als sabadellenchs tots y especialment á la dignísima Corporació municipal que tant decididament ha apoyat la Exposició. Estrepitosos aplausos coronaren las paraulas del Sr. Bedós y aixecantse 'l President del Centre Catalá, digué, que 'l Centre te per lema Catalunya y avantyque sos proprósits son los de defensar los interes sosmorals y materials de Catalunya y que per lo tant era dever seu l' acullir als artistas ja que l' art de Sabadell era l' art de Catalunya per la rahó de que la comunió de petitas forsas forman la gran del conjunt, y que si la regeneració de Catalunya ha comensat per la literatura, las demés arts habían de contribuir també en molt á sa complerta reivindicació, colocantla en l' explendorós nivell que de antich estava; terminá encoratgant als artistas dientloshi que 'l Centre Catalá, sempre veurá ab gust aquestos esclats. Entre 'ls forts aplausos que s' tributaren al President del Centre, s' aixecá l' Alcalde Sr. Durán pronunciant algunas paraulas y deixant la presidencia donant per acabada la sessió.

Los individuos de la Comissió organisadora y del Jurat acompanyaren per la Exposició als representants y al municipi, y aquest, á quí tributém un calurós elogi, encomená á la Comissió organisadora, que escullís un cuadro per la Casa Consistorial com á recort de la obertura, ademés dels que adquirirá avants de tancarse l' Exposició.

Los comissionats foren obsequiats ab un refresch lo mateix que la Banda, acabat lo qual y als acorts d' aquesta, lo Municipi regressá á la Casa Consistorial.

En resúm que l' acte fou brillantíssim per tots conceptes.

Nosaltres ajuntém nostras felicitacions á las expressadas pel Sr. Bedós,

Próximament farem lo judici crítich de las obras.

LITERATURA

ANYORANSA.

Que la pátria mes s' estima
quant mes lluny d' ella s' está.
Joseph Cortils y Vieta.

Lluny de la terra—que tant estimo
per ma tristura—me ha dut la sort,
lo sort que sempre—juga ab nosaltres
com ab las fullas—lo ventijol.
La sor esquiva—portá 'ls meus passos
lluny de la pátria—que adora 'l cor,
de aquella pátria—que rega l' Ebro
y té per guayta—l' alt Canigó.
Encar recordo—plé de anyoransa.
de aquellas terras—lo ball hermós,
de la sardana—lo compás porto
en horas tristas—que brilla 'l sol.
Lo meu cor plora—contemplant l' astre
que allá en la pátria—besá mon front
quan, nin, me duya—la meva mare
damunt sos brassos—fentme patons.
De ma infantesa—també recordo
la dolsa joya—y 'ls tendres jochs
y las brenadas—que ab amichs feyam
y de mon pare—lo suau rigor.
Aixó m' enutja—y 'm desconhorta,
y plor me dona—m' omple de goig,
qu' es l' anyoransa—de nostra pátria
recort alegre—que causa plors.
Y quan repasso—la rica histéria
de aqueixa pátria—poema hermós,
mon cor tendrissim—bat mes depressa
y de la ausencia—sento 'l corcé.
Puig jo voldria—viurer en ella,
sufrir sas penas,—darli consol,
y fins daria—ma vida tota
per eixa pátria,—qu' es mon amor.

Y aymo á la pátria—per que ella guarda
de mon cor jove—las il·lusions;
per que allá alenan—la meva esposa,
y un nin qu' encare—no sab qui só.
¡Oh pátria meva!—m' aymada pátria!
la mes hermosa—de tot lo mon,
per tas montanyas—las mes divinas
per tas aubagas—y tots rierols.
Si un altre dia—la sort volubl
fa que trepitji—ton fertil sol;
si un altre dia—la teva parla
puch jo sentirme—pel meu entorn,
aquella parla—que viu altiva
á despit sempre—dels teus sayons;
si pot tenirne—mon cor tal ditxa,
si puch gosarne—tan inmens goig,
llavors ¡oh pátria!—ja pot venirme
ja no m' espanta—re 'm fá la mort.
Puig sols anhelo—tornarte á veurer
y á mon fill tendre—fer un petó.
y ab ell donarli—l' amor de pátria
que n' es sens dupte—lo ver amor.
Y quan la vida—de mon cos fugi
deixant materia—que 's torna pols
tan sols demano—per aquella hora
un tros de terra—per ferhi un clot.
Un tros de terra—de Catalunya
perque m' hi enterrin—sembranti flors,
un tros de terra—de aqueixa pátria
en que gronxaren—lo meu bressol.

Joseph Alemany y Borrás.

NOVAS

Lo saló d' espectacles de la *Associació de Católichs*, estaba ple de gom á gom en la nit del primer dia de la festa major de nostra ciutat, y no cal dir que, com sempre, la concurrencia fou distingida, sobre tot en senyoras y senyoretas, ocupant las primeras filas de cadiras varis senyors sacerdots y personas inuitadas. També honrá dit saló nostre compatrici lo Rvnt don Gayetá Clausellas, vicari de la parroquia de San Antoni, de Vilanova y Geltrú.

Conforme estava anunciat la Secció lirica y dramatica de tan favorescuda Associació posá en escena la comedia *Lo Sufragi Universal* y la pessa *La Loteria*, que agradaren moltissim á la concurrencia, sempre predisposta á mostrarse tolerant ab los novells artistas que componen la Secció lirica y dramatica. Aixis es que no creyem prudent esser nosaltres

mes exigents tratantse de joves estudiosos que fan lo que poden en obsequi á la societat y á las familias que 'ls honran ab sa assistencia.

—

Lo *Ateneo Sabadellés* lográ tambe lo favor del públich al motiu de representarse en son bonich teatre las zarsuelas; *¡Bola 30! Los Secuestradores* y *Los Aparecidos*.

En la interpretació de ditas obras se portaren com á bons artistas quants aficionats hi prengueren part, surtintne favorablement impressionadas las familias que tingueren lo bon gust de assistirhi.

Los espayosos pardins del Ateneo durant los intermedis y després de la funció se vegeren molt concorreguts.

—

Lo jove y notable compositor Sr. Morera, té ja acabats dos actes de la ópera que está escrivint sobre lo argument del drama *La Boja*, de nostre amich y company de causa D. Angel Guimerá.

—

Quant los periódichs de la localitat fa pochs dias digueren pomposament que en la Exposició del Saló de ventas, oberta en lo café *Jan* hi figurarían cuadros de Ramos, Graner, Urgell y altres renombrats pintors, varem tenir una verdadera alegría, donchs si 'ns agrada admirar obras genials, sentim també una gran satisfacció al veurer adornadas las parets de casa nostres compatricis ab las joyas que crea la fantasia dels contemporanis nostres. La Exposició s' obrí, correguerem ávits á veurerla y las hermosas esperansas concebudas se transformaren completament en trista decepció. Los cuadros firmats per G. Ramos no son de García Ramos, ni 'ls de Moreno del famós pintor Moreno y Carbonero, ni 'ls que portan la firma d' Urgell son de Urgell per més que s' haigi pretengut escarnir la entonació dels cuadros de tant lloreijat pintor... En fi, que, fora d' una testa de Galofre Oller y uns cuadrets de Roig y Soler, lo demés ni val la pena de parlarne, ja que hi ha cuadrets que si be son baratos, artisticamen considerats son mes bons per tirar al foch que per guarnir parets, y ademés hi figura un conjunt d' obras que ni arrivan á mitjanías.

Sentim haver tingut aquesta decepció.

—

La professó que en honor de Sant Feliu se celebrá lo primer dia de la Festa Major fou un acte imponent, com may s' havia vist en aquesta ciutat, puig segons assegura qui tingué la paciencia de contarlos arribá al número de 760 los que acompanyaren ab atxa las reliquias del gloriós Sant, essent realsat tant religiós com patriótich acte per representació dels ajuntaments del pobles del districte y cuatre bandas de música.

Aquest acte prova evidentment la religiositat de nostre població y las simpatías de que gosa lo President del Gremi de Fabricants D. Joseph A. Planas, qui portá lo penó principal en aquella ceremonia.

—

ARCHIVO HISTÓRICO

Consignèm ab gust que tant als Divins Oficis com á la professó hi assistí corporativament una comissió de nostre Ajuntament, anomenat republicá, provant aixís publicament que las ideas republicanas no están renyidas ab la religió y que nostre Municipi sab respectar é identificarse ab los sentiments religiosos dels sabadellenhs.

—

Tant lo panegírich de Sant Feliu en lo primer dia de la festa com la oració fúnebre en l' ofici de difunts del segon dia, sigué pronunciat per un sacerdot fill de Sabadell qui demostrá tenir dots de bon orador, pero desgraciadament també demostrá tenir mol poch amor al llenguatge de sos paisans sabadellenchs, puig abdós sermons los pronunciá en llengua forastera menyspreuant las primeras oracions apresas á falda de sa mare.

Prenèm ab resignació aquest desvio de molta part del clero de Catalunya, esperant que tart ó d' hora deixará la vergonyosa rutina de predicar en castellá y sabrá identificarse ab lo poble que Deu ha confiat á sa direcció esperitual.

—

A Segovia 's tracta d' axecar un monument al famós defensor de las llibertats castellanes D. Joan Bravo. Ab aquest motiu lo periódich *La Tempestad* ha publicat un magnífich número estraordinari, quals productes dedica íntegrament á la suscripció oberta pera lo obgecte indicat.

Celebrém, que en lo mateix cor de Castella, se pense en commemorar les glories de la patria natural.

—

Entre 'ls acorts presos per lo Congrés obrer que acaba de celebrarse á Bruseles hi notém lo següent: Los candidats electorals del partit obrer s' escullirán d' entre les personalitats propies de cada localitat.

Dona bo de veure com los mes avansats de tot arreu han de venir á raure als articles del programa regionalista. Anèm apuntant.

—

En lo primer dia de la Festa Major s' estrená la nostra Banda municipal dirigida pel mestre Bosch. Apesar de estar formada per trenta alumnos de la Escola municipal de música y en sa majoria petits y poch avesats en lo maneig dels instruments, ha produhit un efecte admirable l' afinació y ajust que s' ha notat en tot lo que han execntat.

Si tributèm un aplauso al Ajuntament, creador de la Banda, doblement felicitém al mestre Bosch per lo rápit progrés de sos deixebles, ja que gracias á la solicitut del municipi y á la bona voluntat del mestre, Sabadell compta ab un nou element artistich.

—

Se trova en aquesta ciutat completament curada de la fractura de una cama que sufrí en R ma durant los dias de la peregrinació la senyoreta donya Margarita Soler.

Celebrém son felis restabliment:

—

Llegim en «L' Oloti».

Sembla que uns quants pilotayres ampurdanesos, restos de antichs pilotayres catalans, qual rassa 's pot dir que está á punt d' estingirse pero que en son temps havia tingut una veritable importancia, 's proposan demanar al empressari del «Frontón Barcelonés» permis pera jugar una partida á ús y costúm de la terra, es á dir ab pala y pilota petita.

Si 'l projecte 's porta á cap, no dubtém que han de cridar l' atenció y tal volta fos aixó 'l principi d' un renaixement que deuria fomentarse de totas maneras. En casi tots los pobles ampurdanesos se conserva encara més ó menos destruhit, l' antich *joch de pilota* que avuy se veuhen deserts. En cambi están plens á vessar los cafés y tabernas. Allí l' esperit s' hi espansionava y 'l cos s' enfortia, aqui s' hi atrofia l' ánima y s' hi recrema 'l cos.

—

Diu nostre bon company «La Veu del Monserrat» de Vich.

Després d' haver assistit al matí, en companyia del poeta Matheu, als funerals de la Mare de nostre company Lluis B. Nadal, sortí 'l dijous á la tarde cap á Barcelona nostre insigne amich, lo venerable patriarca de la literatura catalana D. Marián Aguiló. En los breus dias que ha passat entre Vich y Sant Juliá de Vilatorta, ha destinat l' eminent bibliófil algunas horas al Museu Episcopal, hont sa gran ánima de poeta y artista se sent alegrar y rejovenir, segons confessió propia. Lo cuydado de sa salut, tant trencada, lo fa anar en busca de remeys; peró, cumplerta aquesta obligació, tornará, si á Déu plau, á Sant Juliá, y es segur que ab aquesta próxima estadeta en la nostra Plana rebre una gran empenta lo segon volum del *Romancer popular de la Terra catalana*. Déu li millore la salut al ilustre colector á fi de que aquell llibre puga publicarse aviat, per gloria de la Patria y alegria de tots los bons catalans.

—

Lo poema de Mossén Jascinto Verdaguer *Lo somni de Sant Joan*, ha sigut traduhit en llengua txeque, y en vers, per lo P. Segimón Bonska, de la Ordre de Sant Benet y resident á Praga.

—

La societat humorística de Barcelona *La Seba* ha publicat lo cartell del cuart certámen literari-humorístich, que se celebrará á primers de Setembre.

—

La Lliga de Catalunya ha dirigit á don Joseph Sert la següent comunicació:

«En aquets temps, en que part del malestar social prové del olvit de las necessitats dels pobres, per part dels que están en situació de poguer més ó menos remediarlas, ha de méreixer forsosament las simpatias generals la generesosa iniciativa de V. al crear un «Institut» pera l' acullíment d' artesans y obrers d' industrias manufactureras, pobres é inú-

tils pera 'l travall, com lo que acaba de establir en sa finca del «Desert de Sarriá». Més per lo mateix que semblant idea no podía ser més que rebudá ab general aplaudiment, no hauría cregut «La Lliga de Catalunya» que fos son especial deber felicitar á V. per lo que no necessita felicitacions ni enhorabonas; pero sí ha cregut que tenía una verdadera obligació, que li ve molt de gust cumplir, en felicitar ab entussiasme á V. per haver demostrat al mateix temps que sentiments filantrópichs, sentiments essencialment catalanistas, com ho demostra l' haver publicat en catala 'l Reglament del esmentat «Institut».

Al obrar aixís, en comformitat á lo natural y á lo rahonable, ja que ridicol hauría sigut l' us del castellá en una institució destinada á obrers catalans, pero rompent al cap y al fi ab la rutina y atacant de ferm tant incomprensibles préjudicis, ha demostrat V. com comprén que si cadascú dintre de la seva esfera te de contribuhir activament y segons sos propis medis á la regeneració social, tots hem de travallarhi, atenent á las concions naturals de vida dels diferents pobles. y no oblidant, per lo taut, los catalans que Catalunya encara te signes ben característichs de la seva existencia; y com qui això comprén y ho demostra, al portar á la realitat una idea tant noble com la avans esmentada, próxa son desitj de travallar per la pátria catalana, la Junta Directiva de la «Lliga de Catalunya» no podia permaneixer callada, per lo que en sessió d' ahir acordá felicitar ab entussiasme á V. molt especialment per lo tribut rendit á la llengua catalana al publicar lo Reglament del Institut d' inválits del travall del Desert de Sarriá». Lo que tenim l' honor de participarli pera son coneixement y satisfacció. Barcelona 31 Juliol 1894.»

—

La Real Academia de la Historia ha oficiat al gobernador civil de Lleyda, pera que 'ls materials procedents del enderroch del arch que existeix á la sortida del pont de Balaguer, siguin entregats al *Centre Escursionista de Catalunya*, qui s' ha ofert pera reconstruir l' esmentat monument.

—

La llevor regionalista va llevant esperansadores cullites en lo Mitgdía de Fransa. En son darrer nombre *L' Aióli* transcriu una valenta y acalorada proclama que als fills de la Auvernia dirigexen alguns dels seus compatricis. D' ella traduhim los següents trossos:

«Recordauvos que 'l poble pert son parlar matern pert axís mateix la seva ánima de poble: dominat y subjugat per les altres races, s' hi confón s' hi amaga, y s' hi nega!

«Au! donchs, los mascles de cor y de puny, los auvernenchs, que no s' donen vergonya de llur sanch! Veniu y no temau trobar en nosaltres la *politica* aquesta malurja que tot ho llensa á perdre. No mes dos noms llegiréu en nostra bandera: Auvernta y Mitgdía; y davall los plechs de tal bandera hi caben totes les bones voluntats, tots los qui no volen perdre 'l segell de rassa, la llur originalitat nadiua tots los qui tenen lo cor prou am

ple y esbarjós pera conreuarhi junts y al mateix temps l' amor á la Auvernia y l' amor á la Franca.

«Llengua d' Auvernia, llengua del breçol, llengua nostra, reyna que camines ayrosa perl nuat á dins bisclops de fusta sense cornetxes, no tingues por! Retornarán á caigar los escarpins de seda blanca, tornará á lluhir damunt ton cap, com un sol, la gentil corona de reyna. Ningú 't menysprehará mes, puig tos fills lleven per adornarte y, d'ns sos ulls se veu abrandat lo flam d' una sanch que no bordeja!

«Ho sentiu, vosaltres, los hermans y 'ls amichs? Aném, coratge; axecauvos y veniu, va per la Auvernia; va per la Franca!»

LENA

NOVELA CATALANA MONTANYESA

PER

CARLES BOSCH de la TRINXERIA

Punts de venda en Barcelona, Llibrerias de Verdaguer y Lopez, Puig, Massó y Casas, Durán, Magatzém de paper de Joan Almirall, Imprempta LA RENAIXENSA.

PREU: 4 PESSETAS.

IMPREMPTÁ Y ENCUADERNACIONS

DE

PERE TUGAS

Fábricació de plegadors de cartró de totas midas.

Economía en travalls de imprempta y litografía.

Confecció de Muestraris de totas classes.

Calderon, 36 -- Teléfono 186

Imprempta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186.—SABADELL.